

Oversigt over Plantesygdomme.

232. — Vintermaanederne og April 1939.

Der er for Vintermaanederne og April indkommet Beretninger fra 67 Medarbejdere; endvidere er der i Maanederne Januar—April besvaret 1063 Forespørgsler.

KORN.

I 31 Beretninger omtales Vintersædens Overvintring som god baade hos Rug og Hvede, selvom der enkelte Steder er iagttaget svage Angreb af Sneskimmel, der dog kun havde en meget lille Udbredelse. Men i 23 Beretninger omtales stærke til ødelæggende Angreb af Sneskimmel (*Fusarium minimum*) baade hos Hvede og Rug og hyppigst hos Rug. Disse stærke Angreb forekommer især, hvor Vintersæden var meget kraftig i December og i Vækst til lidt før Jul, da Sneen faldt paa ikke frossen Jord (P. Grøntved, Næstved; Jørgen Christensen, Skanderborg). Undertiden var Angrebet saa ødelæggende hos Rug, at man har foretaget Isaaning af Vaarsæd (Ejvind Staunskjær, Kolind), og enkelte Steder var Rugen saa tynd, at den maatte pløjes op (C. Esbensen, Studsgaard; P. Trosborg, Ejstrupholm). De af Vejvæsenet opstillede »Snehegn« har gjort megen Skade i de Marker, hvor Skærmene var opstillet (P. Grøntved, Næstved; J. Chr. Andersen-Lyngvad, Aalborg).

Paa Lolland-Falster, hvor Hvedens Overvintring i Almindelighed har været god, er det dog enkelte Steder tydeligt at se, at to Pløjninger af Græsjord giver en bedre og tættere Plantebestand end een Pløjning (H. H. Holme Hansen). I Haderslevvegnen, hvor Hveden ligeledes har overvintret godt, har det været nødvendigt at omsaa enkelte Hvedemarker efter Græs (Fr. Nielsen). Det er ikke usandsynligt, at Goldfodsyge kan være en medvirkende Aarsag til Ødelæggelse i Tilfælde som disse.

Manganmangel, Lyspletsyge, hos Rug og Hvede omtales i 21 Beretninger. Angrebene forekommer hyppigst paa Jord, hvor Manganmangel har været kendt i flere Aar. Som Helhed anses Angrebene i Aar for at være milde, men Mangansulfat er dog anvendt i ret stor Udstrækning.

Et meget lavt Mangantal paa 0.02 er konstateret i Assenseggen (Einar Nielsen, Turup). Ved Ullerslev paa Fyn er fundet et usædvanligt stærkt Angreb, hvor Hveden var totalt ødelagt, og ved Rynkeby var Halvdelen af Marken ødelagt (H. Mose Hansen). Svage Angreb er ogsaa bemærket, hvor Jorden i 1938 led stærkt under Sandflugt (Karl Bank, Ulfborg).

Uheldige Spiringsforhold hos Vaarsæd er iagttaget paa Lolland-Falster, hvor Jorden har dannet Skorpe efter Overfladevand, eller hvor den er regnet stærkt sammen; Omsaaning er foretaget flere Steder (H. H. Holme Hansen).

Stærke Regnskyl i Forbindelse med Kulde har holdt baade Vinter- og Vaarsæd stærkt tilbage i Vækst. Visne, hvide Bladspidser saavel som Blade med gule eller hvide Tværbælter foraarsaget af Kulde har været yderst almindelige hos Vaarsæd, navnlig i Marker med svage Planter. »Vaarsæden har i Marts—April spiret meget langsomt paa Grund af Kulde. Pletvis er den i Tiden d. 11.—14. Marts saaede Havre knapt kommet op endnu. Aarsagen hertil er, at der kom Skylregn kort efter, at Kornet ganske svagt var begyndt at vise Spiring (Rodspirer), saa Jordoverfladen blev sammenslemmet og blev til en tyk og meget haard Skorpe, der først senere efter Regnbyger blev blødgjort igen« (H. A. B. Vestergaard, Abed).

Nedbørens Betydning for Planternes Udvikling synes at variere meget fra Egn til Egn, da Nedbørsmængderne har været ret uens. Hertil kommer, at der i Aar er særdeles stor Forskel paa Saatiden for Vaarsæd i Landets forskellige Egne. Denne Forskel kan være 4—5 Uger. Hvor der er faldet stor Nedbør efter Saaning, kan Forholdene som ovenfor nævnt være særligt ugunstige. Men Kulden har været almindelig over hele Landet i April Maaned.

Kronrust (*Puccinia lolii*) er i Vinter konstateret paa indsendt Havrehalm.

BÆLGPLANTER.

Kløverens Bægersvamp (*Sclerotinia trifoliorum*) har optraadt med forskellig Angrebsstyrke i Løbet af Vinteren og Foraaret. Af 40 Beretninger omtales Sygdommen i de 23 og kun i 15 af disse med stærke Angreb. Disse sidste Angreb er som Regel kun iagttaget i enkelte Marker, hvor Rødkløver undertiden er helt ødelagt (J. Vind, Holbæk; F. Bek Pedersen, Hobro; Fr. Nielsen, Haderslev). Rundbælg blev fuldstændig dræbt i flere Marker sidst i Februar (P. Trosborg, Ejstrupholm; Johs. Pedersen, Aabenraa). Ved Hornum er ca. 60 % Planter af Humleagtig Sneglebælg ødelagt i Foraaret, medens der ikke fandtes Angreb i Lucerne umiddelbart ved Siden af Sneglebælgen (S. Nørlund). Svage Angreb menes at have haft stor Betydning i Marker med en tynd Kløverbestand paa Grund af den tørre Forsommer 1938 (J. Chr. Andersen-Lyngvad, Aalborg; S. Nørlund, Hornum; Karl Bank, Ulfborg; Ejvind Staunskjær, Kolind).

Ved Tystofte er konstateret forskellige Angrebsstyrker i forskellige Aldersklasser af Rødkløvermarker. »I alle 1. Aars Marker og enkelte 2. Aars har Angrebet gennemgaaende været svagt, medens der i de fleste

2. Aars Marker har været ret stærke Angreb, og i 2. Aars, udplantede Rødkløver har Angrebet været stærkt« (H. Bagge). Samme Sted synes Hvidkløver, der var temmelig frodig i November, at være tyndet af Snelag. Ved Abed har et Snelag i 3 Uger ved Juletid nærmest befordret Svampens Angreb (H. A. B. Vestergaard).

BEDER OG KORSBLOMSTREDE.

I Vinterens Løb er der modtaget Meddelelser om stærke Angreb af Violet Rodfiltsvamp (*Rhizoctonia violacea*) paa Runkelroe (M. Olsen, Slagelse; B. Gotschalk Rasmussen, Skanderborg).

Denne Svamp er tillige iagttaget paa Kaalroe og paa Gulerod (O. Holt, Hillerød).

Roernes Holdbarhed i Kulerne omtales i 24 Beretninger som meget ringe paa Grund af Forraadnelse. Aarsagen til denne angives hyppigst at være den pludseligt indtrædende Frost før Jul med stærk Østenvind, der drev Kulden ind i Kulerne (F. C. Frandsen, Thisted; N. P. Johansen, Bjerringbro; K. M. Nielsen, Roskilde; Math. Nissen, Graasten; P. Rasmussen, Aabenraa; B. Munch, Haslev; A. B. Andersen, Aabenraa; Johs. Dons Christensen, Brørup).

Men ogsaa Varmeskade er iagttaget flere Steder ved stærk Dækning og mangelfuld Regulering af Temperaturen (Henry Frederiksen, Frederikshavn; Jørgen Christensen, Skanderborg; J. Gregersen Dal, Mors; P. Grøntved, Næstved).

Runkel- og Sukkerroer med Tørforraadnelse har været vanskelige at opbevare (J. Chr. Andersen-Lyngvad, Aalborg), og det samme gælder for Roer fra Jorder med høje Reaktionstal (Jac. Hansen, Odense).

Som Helhed skønnes, at Tabet som Følge af Forraadnelse under Opbevaring har været meget stort og betydeligt større end sædvanligt.

KARTOFLER.

Kartoflerne er i Kulerne blevet stærkt ødelagt af Tørforraadnelse forårsaget af Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*) og Vaadforraadnelse (Bakterioser).

Tørforraadnelse var meget almindelig i Jylland og paa Fyn, hvorfra den omtales i 17 Beretninger, i god Overensstemmelse med Angrebet af Kartoffelskimmel, der i Efteraaret var særligt voldsomt i de to Landsdele, medens dette ikke var Tilfældet paa Sjælland. Flere Steder maatte Kartoflerne sorteres om tidligt paa Vinteren (J. Gregersen Dal, Mors; Fr. Nielsen, Haderslev; S. A. Ladefoged, Aars; Georg Nissen, Bov). Men der kendes ogsaa Eksempler, hvor Angrebet ikke blev saa slemt som ventet, navnlig hvor der blev foretaget en stærk Frasortering af skimmelangrebne Knolde før Nedkuling (Chr. Nørgaard Pedersen, Rønde; A. P. Aidt, Viborg).

Vaadforraadnelse har især bredt sig, hvor Kartoflerne er nedkulede i vaad og snavset Tilstand, eller hvor Vand har kunnet trænge ind i Kulen. Særlig stærk blev Ødelæggelsen, hvor Temperaturen var for høj (Karl Bank, Ulfborg; A. Pedersen, Varde; Henry Frederiksen, Frederikshavn).

Sølvskurv (*Spondylocadium atrovirens*) er i Aalborgegnen meget almindelig hos Sorten Alpha (J. Chr. Andersen-Lyngvad).

HANS R. HANSEN.

FRUGTHAVEN.

Der er kun besvaret 7 Skemaer om Æblernes Opbevaring, saa derpaa kan ikke bygges meget. Cox' Orange fra Espalier ved Aabyhøj har holdt sig bedre end fra fritstaaende Træ. Morgendug har holdt sig udmærket, medens en Del Filippa har været angrebet af Gul Frugtskimmel (N. Gram). Ved Studsgaard har alle Sorter holdt sig udmærket (C. Esbensen). Ved Haslev har Hans Mathiesen, Husmoder (Bellefleur) og Dumelow Seedling holdt sig udmærket, Cox' Orange derimod daarligt (Sv. R. Jensen). Fra Vedbæk meldes om udmærket Holdbarhed af Hans Mathiesen, Belle de Boskoop og Bodil Neergaard, middel Holdbarhed af Cox' Orange og Boiken, medens Signe Tillisch har holdt sig daarligt, denne Sort var skurvangrebet (Axel Olsen). Fra Københavns Omegn meldes om middelgod Opbevaring af Pederstrup (Alfred Rasmussen).

Fra Fyns Stift skrives om middelgod Opbevaring af alle Sorter (R. Hansen), og fra Svendborg skrives: »Fra enkelte Privathaver klages der over, at Æblerne ikke har holdt sig saa godt i Vinter, andre har sagt det modsatte. De mange forskelligartede Opbevaringsmetoder og Frugtens Tilstand ved Lagringens Begyndelse har her spillet med ind. Mit Indtryk er, at Æblerne i det store og hele har holdt sig ret godt, men maaske knap saa godt som i 1938. Store, kønne Dronning Louise, som blev opbevaret nedlagt i Strandsand i Jordkule, holdt sig glatte og smukke i Huden og af fin Smag til midt i Marts« (Hans Larsen). Store Bodil Neergaard af nydeligt Udseende blev i Marts indsendt fra Nordsjælland, fordi de indvendigt havde et brunt Parti mellem Huden og Kærnehuset.

Kræft (*Nectria galligena*) er konstateret paa adskillige indsendte Æblegrene, ofte fandtes der tillige paa disse store, brune, flossende Barkpartier. Det er i Traad hermed, at der fra Jylland meddeles, at der findes en Del Toptørhed og døde, tørre Frugtsporer. Et Sted i Gram var det meget slem, der havde man villet sprøjte Bladene »døde« med 6 % Blaasten i Oktober, hvilket havde til Følge, at Bladene sad skrumpne og tørre til langt hen paa Vinteren. Nu er paa nogle Sorter næsten alle Frugtknopper døde, og mange Frugtspyd helt tørre ind i Grenene (Lars Hansen). Den stærke Kulde i December har sikkert foraarsaget en Del Frostskaade, og Kræftsvampen har saa faaet gode Indfaldsporte i det frosne Væv. Det fugtige, milde Efteraar kan ogsaa have sin Andel i Skaden ved, at Svampen er trængt ind igennem Bladarrene. I England er det velkendt, at Kræftinfektionerne kan foregaa paa denne Maade. Sandsynligvis er der dog ogsaa andre Aarsager til Kræftens Hyppighed.

KØKKENURTER.

Stribesygge paa Tomat var ret ondartet midt i April i et Gartneri i Københavns Omegn. I et andet Gartneri, hvor der først var Tomater

for 2. Gang, var der, især i nogle Partier af en stor Blok, meget Kransskimmel (*Verticillium albo-atrum*) og tillige en ondartet Virussygdom, som minder meget om den, bl. a. i England, saa frygtede Broncetop. Der kommer mørke Partier paa Stængler og Blade, som nærmest bliver spættede. Sygdommen minder meget om Stribesyge, og det er et Spørgsmaal, om man uden indgaaende Infektionsforsøg kan afgøre, om det er Stribesyge eller Broncetop. Det bronzeagtige Skær, som Planterne skal have ved Broncetop, havde de i dette Tilfælde.

Fra Jylland meddeler Lars Hansen, at der endnu ikke er set Stribesyge, men Mosaiksyge hist og her, og at der et Par Steder ved Aarhus er konstateret »brune Rødder«.

PRYDPLANTER.

Mange Steder i Nørre- og Sønderjylland er Slyngrosernes Grene døde ualmindelig langt ned, eftersom Vinteren ikke har været saa haard (N. Gram).

Mosaiksyge paa Iris Wedgewood er i to Tilfælde konstateret paa Materiale fra Fyn af Paul Neergaard, vi har selv set ondartet Angreb i et Gartneri ved København og hørt, at det var ret almindeligt.

Sclerotinia gladioli paa Gladiolusknolde har Paul Neergaard fundet paa Knolde fra Nordjylland, og vi fra Midtjylland.

Septoria dianthi er i April fundet paa *Dianthus caryophyllus* fra et Gartneri ved København (Paul Neergaard).

ANNA WEBER.

SKADEDYR PAA LAND- OG HAVEBRUGSPLANTER.

Stængelaal (*Tylenchus dipsaci*). Fra Lolland-Falster (H. H. Holme Hansen) og Hads Herred (M. R. Kristensen) meldes om Angreb i saavel Rødkløver som Lucerne. Det paapeges, at Anvendelsen af Kløverfrøhalm til Strøelse kan rumme en Fare for Smittespredning (M. R. Kristensen).

Fra Vordingborg indsendtes Hyacinthløg, der var angrebet af Stængelaal. Paa Tværsnit af Løget ses brune, koncentriske Ringe, og i de nekrotiske Partier af Løgskællene findes Aalene i stort Antal.

Tæger (*Lygus lucorum*). I Væksthus paa Statens plantepatologiske Forsøg viste *Chrysanthemum* alvorlige Symptomer paa Tægeangreb. Ved nærmere Undersøgelse viste det sig, at det var ovennævnte Art og ikke *Lygus pabulinus*, der var Aarsag til Skaden.

Jordlopper (*Phyllotreta* spp.). Fra Sønderjylland skrives, at man allerede omkring d. 20. April fandt Angreb i Kaal og Radiser i en Del Haver, men at Skaden endnu er ringe (G. Nissen).

Aksløberens Larve (*Zabrus gibbus*) har ved Abed gjort Skade i Hvede efter Helbrak. Skaden, der begyndte i Efteraaret, er værst i den Del af Stykket, der vender ind mod en Mark, hvor der i 1938 var Hvede, medens der først nu i Foraaret er bemærket svagt Angreb i den Del, der i 1938 stødte op til Havre med Græs- og Kløverudlæg. Paa »Hvede-

siden« er et 2 m bredt Bælte raseret fra Skiftets ene Ende til den anden (H. A. B. Vestergaard).

Gaasebillelarver (*Phyllopertha horticola*). Larverne, der i Efteraaret optraadte saa talrigt i mange Egne og gjorde Skade særlig i Rugmarkerne, har, synes det, endnu ikke gjort Skade. Ved Aasted, hvor de i Vintermaanederne har ligget i ca. 20 cm's Dybde, er de nu bemærket i 4 Rugmarker, men synes ikke at have gjort Skade (H. Frederiksen). Paa Statens plantepatologiske Forsøg blev det konstateret, at Forpupningen begyndte omkring d. 5. Maj.

Oldenborrelarver (*Melolontha vulgaris*) er i Almindelighed kun bemærket i ringe Antal, dog var der paa Roskildeegnen i et Skovdistrikt en ret talrig Bestand af store Larver (Flyveaar 1940), der i Efteraaret havde dræbt mange unge Rødgraner.

Sct. Hans Oldenborren (*Rhizotrogus solstitialis*). Fra en Kartoffelfmark ved Sorø indsendtes 3 Larver af denne Art.

Smelderlarver (*Agriotes spp.*). Hidtil foreligger der kun Meddelelse om spredte, gennemgaaende svage Angreb i Vintersæden.

Bladrandbiller (*Sitona lineata*). Fra Fyn skrives om et slemt Angreb i Ærter (J. Jeppesen Jensen).

Sumpbillelarver (*Helophorus sp.*). I Hvede med Lyspletsyge indsendt fra Ringe (A. L. Nielsen) fandtes et Par Skud angrebet af disse Larver, der første Gang bemærkedes her i Landet i 1937. Larven gnaver over Buskningsknuden og findes ofte helt inde i Hjertet af Planten. Den er brunlig med tre Par Ben og lange Halenokker.

Stankelbenlarver (*Tipula paludosa*). 16 Beretninger melder om Angreb, der i 6 Tilfælde karakteriseres som stærke. Alvorlige Angreb forekommer i St. Vildmose, hvor man paatænker at behandle betydelige Arealer med Giftklid. Stærke Angreb er endvidere fundet ved Holstebro (P. O. Overgaard), Brørup (Johs. Dons Christensen), i Sønderjylland (Fr. Nielsen; A. Diederich), samt paa Kallundborgegnen (A. Frederiksen), hvor en Vintersædsmark efter Frøgræs allerede blev ret stærkt udtyndet i Efteraaret. Angreb er ogsaa bemærket paa Lolland-Falster (H. H. Holme Hansen).

Haarmyglarver (*Bibionidae*). Disse Skadedyr synes at faa større og større Betydning. Om Angreb af *Bibio hortulanus* indløb Beretning fra Holbæk (J. Vind), Odsherred (Kr. Knudsen), Kallundborgegnen (Ingemann Petersen), Sorøegnen (Geert Olsen), Store Heddinge (Johs. Johansen) og Sydsjælland (P. Grøntved). Angreb er endvidere fundet paa Lolland (H. H. Holme Hansen). Paa Fyn fandtes en Del Angreb, særlig ved Mesinge og Nislev (Jac. Hansen; J. Jeppesen Jensen). Fra Jylland indløb Beretning om Angreb i Hads Herred (M. R. Kristensen) og Kalø (Chr. Nørgaard Pedersen). Angrebene forekommer næsten udelukkende i Byg efter Roer og er værst, hvor Staldgødning til Roerne er udbragt om Foraaret og særlig, hvor dette er sket sent. Paa et Sted ved Sorø var der kun Angreb i den Del af Marken, hvor Roerne var godet med Ajle (Geert Olsen). Angrebsstyrken er meget forskellig, men Skaden er ofte betydelig, saaledes at store Partier af Markerne kan være helt eller delvis ødelagt. Den væsentlige Skade synes at være sket under Spi-

ringen ved Gnav i Kærnerne eller paa den unge Spire. Larverne er nu begyndt at forpuppe sig (Begyndelsen af Maj), og hermed er Angrebet overstaaet for i Aar. Den beslægtede Art *Dilophus vulgaris* gjorde sig bemærket nogle Steder i Jylland. Ved Skive fandtes Angreb i Byg efter Kløvergræs (P. Tovborg Jensen), paa Aalborgegnen i Byg efter nedpløjet Grønsvær efter Hvidkløverfrømark (J. Chr. Andersen-Lyngvad). Endvidere fandtes Angreb ved Bramminge (K. Jakobsen). Denne Art synes altsaa særlig at lægge Æg i Grønjord, saaledes at Skaden forekommer der eller i den følgende Kornafgrøde.

Fritfluellarver (*Oscinis frit*). Angaaende Angreb i Vintersæd skrives fra Skanderborg, at de forekommer spredt, men nærmest svagere end i de foregaaende Aar (J. Christensen). Fra Kalø meldes, at der er fundet Angreb i en Del Marker, navnlig efter Rajgræs til Frø (Chr. Nørgaard Pedersen). Paa Viborgeggen er Angreb ved at blive almindelige (A. P. Aidt). Svage Angreb er set ved Lemvig (N. Mølgaard), og ved Studsgaard var Rug angrebet (C. Esbensen). Endelig fandtes Angreb i Rug efter Eng Svingel til Frø ved Hjortespring (A. Frederiksen).

Brakfluens Larve (*Hylemyia coarctata*). I Himmerland blev Bestanden i en Del Rugmarker udtyndet af Brakfluens Larve, Angrebene var dog ikke ondartede (S. A. Ladefoged). Ved Tune fandtes et ret stærkt Angreb i Hvede efter Helbrak (M. Greve), og ved Haslev forekom pletvis Angreb i Hvede (B. Munch).

PROSPER BOVIEN.
